

Του Γιώργου Κολλιιά

«..Οι σοσιαλιστές που δεν αντιλαμβάνονται ότι ο δοσμένος πόλεμος είναι ιμπεριαλιστικός, που δεν τον εξετάζουν ιστορικά, τίποτε δεν θα καταλάβουν σ αυτόν τον πόλεμο και είναι ικανοί με παιδική αφέλεια να τον φανταστούν με την εξής μορφή: ένας την νύχτα αρπάζει τον άλλον από το λαιμό και οι γείτονες είναι αναγκασμένοι να σώσουν το θύμα της επίθεσης ή να «κλειστούν» μέσα δειλά (έκφραση του Πλεχάνοφ), επειδή φοβούνται τον καυγά. Δεν θα επιτρέψουμε στον εαυτό μας να γελαστεί και δεν θα αφήσουμε τους αστούς συμβουλάτορες να εξηγήσουν τον πόλεμο έτσι απλά, ότι ζούσαμε κάποτε ειρηνικά, ο ένας επιτέθηκε, ο άλλος υπερασπίζει τον εαυτό του». **Λένιν, Άπαντα τόμος 26 σελ. 31»**

1. Η Λενινιστική προσέγγιση στο ζήτημα του πολέμου

Το ζήτημα του πολέμου έχει διχάσει αρκετές φορές το εργατικό κίνημα και την αριστερά από την περίοδο, ακόμη, της δεκαετίας του 1910, του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Το βασικό αντικείμενο της διαμάχης ήταν η στάση απέναντι σε έναν ενδεχόμενο πόλεμο και οι διαφωνίες που προέκυψαν στο να καθοριστεί ο ίδιος ο χαρακτήρας του. Αμυντικός ή επιθετικός, ιμπεριαλιστικός ή εθνικοαπελευθερωτικός κλπ.

Για τον Λένιν ο χαρακτήρας αυτός καθορίζονταν, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου, μέσα από την ανάλυση των αντικειμενικών συνθηκών και της συγκεκριμένης κατάστασης. Η ανάλυση αυτή πρώτα και κύρια αφορούσε το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης των καπιταλιστικών σχηματισμών την διαμόρφωση του ταξικού συσχετισμού στο εσωτερικό τους, ποια τάξη ηγείται στον πόλεμο και για ποια συμφέροντα διεξάγεται. Αυτού του τύπου η ερμηνεία του πολέμου συγκροτεί μια υλιστική και όχι μια εκλεκτική ιδεαλιστική προσέγγιση του ζητήματος. Επομένως, για τον Λένιν, η στάση απέναντι σε έναν πόλεμο, δεν είναι μια γενική αρχή που τηρείται κάτω από οποιεσδήποτε ιστορικές συνθήκες και περιόδους. Για παράδειγμα, διαφορετικά έθετε το ζήτημα για τους

πολέμους τον 18ο και 19ο αιώνα και διαφορετικά στην περίοδο του ιμπεριαλισμού.

Για τους πολέμους του 18ου και 19ου αιώνα μας λέει: «..όλοι αυτοί ήταν εθνικοί πόλεμοι που συνοδεύτηκαν με την δημιουργία εθνικών κρατών και συνέβαλαν σ αυτό. Οι πόλεμοι αυτοί σήμαναν την καταστροφή της φεουδαρχίας και ήταν έκφραση της πάλης της νέας αστικής κοινωνίας ενάντια στην φεουδαρχική..., η πάλη για την αυτοδιάθεση του έθνους, για την ανεξαρτησία του, για την ελευθερία της γλώσσας, για λαϊκή αντιπροσώπευση εξυπηρετούσε το σκοπό αυτό - την δημιουργία εθνικών κρατών - αυτής της απαραίτητης βάσης για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων σε μια ορισμένη βαθμίδα ανάπτυξης του καπιταλισμού» (Λένιν, Άπαντα τόμος 26, σελίδα 58, Διάλεξη πάνω στο θέμα: Το προλεταριάτο και ο πόλεμος).

Είναι προφανές ότι εδώ, ο Λένιν, τοποθετεί το ζήτημα από την άποψη της προόδου και της ανόδου νέων κοινωνικών δυνάμεων που γύρω από την ανερχόμενη τότε αστική τάξη συγκροτούσαν ένα, προοδευτικό για την εποχή, κοινωνικό μπλοκ που οδηγούσε στην μετάβαση του αναδυόμενου καπιταλισμού. Κάνει λόγο για «...θρίαμβο του σύγχρονου πολιτισμού, για την πλήρη άνθιση του καπιταλισμού, για την προσέγκυση όλου του λαού, όλων των εθνών στον καπιταλισμό...» Οι εθνικοί πόλεμοι και η εμφάνιση των αστικών κρατών, μας λέει, «..σήμαναν την καταστροφή της φεουδαρχίας και ήταν έκφραση της πάλης της νέας αστικής κοινωνίας ενάντια στη φεουδαρχική». Αναφέρει ως παράδειγμα τέτοιων πολέμων που ξέσπασαν, την περίοδο της γαλλικής επανάστασης έως και τους ιταλικούς και πρωσικούς πολέμους.

Για την περίοδο όμως που ο καπιταλισμός βρίσκεται ήδη στην φάση του ιμπεριαλισμού, ο χαρακτήρας του πολέμου είναι διαφορετικός. Είναι πόλεμος για το μοίρασμα των αγορών και των σφαιρών επιρροής, ανάμεσα στις αστικές τάξεις των εθνικών κρατών. «...Ο καπιταλισμός έφτασε ήδη στην ανώτερή του μορφή και εξάγει πια όχι εμπορεύματα, αλλά κεφάλαιο. Αισθάνεται στενόχωρα στο εθνικό του περίβλημα και τώρα γίνεται πάλη για τα τελευταία υπολείμματα της γήινης σφαίρας..» και καταλήγει ότι «...ολόκληρη η περίοδος, τέλος του 19ου αιώνα και αρχές του 20ου αιώνα χαρακτηρίζεται από πλήρη κυριαρχία της ιμπεριαλιστικής πολιτικής..» (Λένιν, Άπαντα, το ίδιο όπως παραπάνω)

Η παραπάνω εκτίμηση του Λένιν, για τον χαρακτήρα των πολέμων, εάν ίσχυε για την περίοδο των αρχών του 20ου αιώνα, ισχύει και σήμερα σε απόλυτο βαθμό. Για τον λόγο ότι ο καπιταλισμός έχει ενισχύσει στο έπακρο τα χαρακτηριστικά που του απέδιδε ο Λένιν στην εποχή του. Οι αστικές τάξεις των καπιταλιστικών χωρών, για να συνεχίσουν να αναπαράγονται, έχουν ανάγκη από την εξαγωγή κεφαλαίων, το μοίρασμα των αγορών που,

υπό συγκεκριμένες συνθήκες, οδηγούν σε τοπικούς περιφερειακούς και παγκόσμιους πολέμους. Αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν και την σφραγίδα των πολέμων στην σημερινή εποχή και τους ξεχωρίζουν από τους (επιθετικούς ή αμυντικούς) πολέμους την εποχή της ανάδυσης του καπιταλισμού και των εθνικών κρατών. Συνεπώς όταν προσεγγίζουμε το ζήτημα του πολέμου μέσα στις συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες με βάση την μαρξιστική μεθοδολογία σύμφωνα με τον Λένιν, μόνο τότε μπορούμε να διευκρινίσουμε την στάση απέναντί του.

2. Η φύση της Ρωσίας και το Ουκρανικό ζήτημα

Είναι η Ρωσία ιμπεριαλιστική δύναμη; Παρότι ο Λένιν έχει απαντήσει στο ερώτημα αυτό από την εποχή του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, μια μερίδα της αριστεράς, παραβλέποντας την μαρξιστική μέθοδο ανάλυσής του για την οικονομική φύση του ιμπεριαλισμού, προσεγγίζει το ζήτημα με έντονο συναισθηματισμό και ιδεαλισμό. Στην προσπάθειά της να αντιπαρατεθεί απέναντι στην στρατηγική επιδίωξη του νατοϊκού και αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, να ανακόψει την επανεμφάνιση της Ρωσίας στη διεθνή σκηνή, με όρους γεωπολιτικού ανταγωνισμού ακόμη και στρατιωτικής αντιπαράθεσης, επιχειρεί να δικαιολογήσει με απολογητικό τρόπο παρά να ερμηνεύσει την στάση της Ρωσίας στο ουκρανικό ζήτημα, ισχυριζόμενη, ότι αυτή δεν αποτελεί ιμπεριαλιστική δύναμη. Εάν θέλουμε να είμαστε συνεπείς, με τα μεθοδολογικά εργαλεία του Λένιν για την ανάλυση του ιμπεριαλισμού και να ορίσουμε το αν η Ρωσία, ως κοινωνικοοικονομικός σχηματισμός, έχει ιμπεριαλιστικά χαρακτηριστικά ή όχι, τότε εύκολα θα μπορέσουμε να ξεκαθαρίσουμε και την φύση της αναμέτρησης ΗΠΑ – NATO με την Ρωσία πάνω στο Ουκρανικό ζήτημα.

Η Ρωσία λοιπόν, με βάση την λενινιστική αντίληψη, συγκεντρώνει όλα εκείνα τα στοιχεία που την συγκροτούν ως μια δύναμη ιμπεριαλιστικού χαρακτήρα, ανεξάρτητα εάν σε αυτή την συγκυρία, είναι αντιμέτωπη με μια προσπάθεια επέκτασης του αντιπάλου της σε βαθμό που να την αποκόπτει από σφαίρες οικονομικής και πολιτικής επιρροής ακόμη και με στρατιωτικούς όρους με την προσπάθεια ένταξης της Ουκρανίας στο NATO. Τα στοιχεία αυτά είναι:

- 1. Μονοπωλιακές δομές οργάνωσης της παραγωγής με συγκέντρωση και συγκεντροποίηση κεφαλαίου**
- 2. Συγχώνευση βιομηχανικού και τραπεζικού κεφαλαίου και δημιουργία χρηματιστικού κεφαλαίου.**

- 3.** Ένταξη στον διεθνή καταμερισμό εργασίας μέσω της τάσης του ρωσικού κεφαλαίου (όπως και κάθε κεφάλαιο) να υπερβεί τα στενά εθνικά πλαίσια (εξαγωγή κεφαλαίου) για διευρυμένη αναπαραγωγή ως βασικό στοιχείο της καπιταλιστικής της ανάπτυξης.
- 4.** Συγχώνευση κράτους και μονοπωλίων Ο καπιταλισμός της στο κρατικομονοπωλιακό του στάδιο.
- 5.** Ανταγωνισμός γεωπολιτικός με το ΗΠΑ – NATO για το μοίρασμα σφαιρών επιρροής, ελέγχου των φυσικών πόρων που ενίοτε παίρνει το χαρακτήρα στρατιωτικής αντιπαράθεσης μεταξύ των καπιταλιστικών κρατών.

Μια τέτοιου τύπου προσέγγιση βεβαίως, δεν συνιστά σε καμιά περίπτωση ίσες αποστάσεις και ξέπλυμα στην ουσία του αμερικανονατοϊκού ιμπεριαλισμού από την στρατιωτική περικύκλωση που επιχειρεί έναντι της Ρωσίας. Από την άλλη, μας προφυλάσσει από λάθος ερμηνείες για την ταξική φύση του Ρώσικου καπιταλισμού που επιδιώκει στρατιωτική οικονομική και πολιτική ηγεμονία μέσω της ανακοπής, σε πρώτη φάση, της επέκτασης του NATO προς ανατολάς.